

EUROPAPARLAMENTET

1999

2004

Plenarhandling

PRELIMINÄR VERSION
A5-0096/2003

26 mars 2003

REKOMMENDATION

om Republiken Polens ansökan om medlemskap i Europeiska unionen

(AA-AFNS 1-6 – C5-0122/2003 – 2003/0901G(AVC))

Utskottet för utrikesfrågor, mänskliga rättigheter, gemensam säkerhet och försvarspolitik

Föredragande: Jas Gawronski

Teckenförklaring

- * Samrådsförfarandet
majoritet av de avgivna rösterna
- **I Samarbetsförfarandet (första behandlingen)
majoritet av de avgivna rösterna
- **II Samarbetsförfarandet (andra behandlingen)
majoritet av de avgivna rösterna för att godkänna den gemensamma ståndpunkten
majoritet av parlamentets samtliga ledamöter för att avvisa eller ändra den gemensamma ståndpunkten
- *** Samtyckesförfarandet
majoritet av parlamentets samtliga ledamöter utom i de fall som avses i artiklarna 105, 107, 161 och 300 i EG-fördraget och artikel 7 i EU-fördraget
- ***I Medbeslutandeförfarandet (första behandlingen)
majoritet av de avgivna rösterna
- ***II Medbeslutandeförfarandet (andra behandlingen)
majoritet av de avgivna rösterna för att godkänna den gemensamma ståndpunkten
majoritet av parlamentets samtliga ledamöter för att avvisa eller ändra den gemensamma ståndpunkten
- ***III Medbeslutandeförfarandet (tredje behandlingen)
majoritet av de avgivna rösterna för att godkänna det gemensamma utkastet

(Angivet förfarande baseras på den rättsliga grund som kommissionen föreslagit.)

INNEHÅLL

	Sida
PROTOKOLLSIDA	4
FÖRSLAG TILL LAGSTIFTNINGSRESOLUTION	5
MOTIVERING	7

PROTOKOLLSIDA

Med en skrivelse av den 20 februari 2003 begärde rådet, i enlighet med artikel 49 i EU-fördraget, att parlamentet skulle ge sitt samtycke till Republiken Polens ansökan om medlemskap i Europeiska unionen (AA-AFNS 1-6 - 2003/0901G(AVC)).

Vid plenarsammanträdet den 7 april 2003 tillkännagav talmannen att denna ansökan och förslaget till fördrag om Republiken Polens anslutning hänvisats till utskottet för utrikesfrågor, mänskliga rättigheter, gemensam säkerhet och försvarspolitik, som utsetts till ansvarigt utskott, och till samtliga berörda utskott, som utsetts till rådgivande utskott (C5-0122/2003).

Vid utskottssammanträdet den 21 januari 2003 hade utskottet för utrikesfrågor, mänskliga rättigheter, gemensam säkerhet och försvarspolitik utsett Jas Gawronski till föredragande.

Vid utskottssammanträdena den 17-19 mars 2003 behandlade utskottet ansökan om anslutning, förslaget till anslutningsfördrag, kommissionens förslag och förslaget till rekommendation.

Vid detta sammanträde godkände utskottet förslaget till lagstiftningsresolution med 53 röster för, 4 röster emot och 3 nedlagda röster.

Följande ledamöter var närvarande vid omröstningen: Elmar Brok (ordförande), Christos Zacharakis (vice ordförande), Jas Gawronski (föredragande), Alexandros Alavanos (suppleant för Sami Nair), Ole Andreasen, Per-Arne Arvidsson, Alexandros Baltas, André Brie, Véronique De Keyser, Rosa M. Díez González, Hélène Flautre (suppleant för Joost Lagendijk), Glyn Ford, Pernille Frahm (suppleant för Luigi Vinci), Michael Gahler, Per Gahrton, Gerardo Galeote Quecedo, Vitaliano Gemelli (suppleant för Franco Marini), Alfred Gomolka, Vasco Graça Moura (suppleant för José Pacheco Pereira), Klaus Hänsch, Magdalene Hoff, Ulpu Iivari (suppleant för Catherine Lalumière), Christoph Werner Konrad (suppleant för Karl von Wogau), Efstratios Korakas, Armin Laschet, Nelly Maes (suppleant för Reinhold Messner), Cecilia Malmström, Pedro Marset Campos, Hugues Martin, Linda McAvan, Emilio Menéndez del Valle, Philippe Morillon, Pasqualina Napolitano, Raimon Obiols i Germà, Arie M. Oostlander, Doris Pack (suppleant för Alain Lamassoure), Hans-Gert Poettering (suppleant för Geoffrey Van Orden), Jacques F. Poos, Bernd Posselt (suppleant för Amalia Sartori), Luís Queiró, Reinhard Rack (suppleant för John Walls Cushman i enlighet med artikel 153.2 i arbetsordningen), José Ribeiro e Castro (suppleant för Jean-Charles Marchiani i enlighet med artikel 153.2 i arbetsordningen), Lennart Sacrédeus (suppleant för David Sumberg), Jannis Sakellariou, José Ignacio Salafranca Sánchez-Neyra, Jacques Santer, Jürgen Schröder, Elisabeth Schroedter, Ioannis Souladakis, Ursula Stenzel, Ilkka Suominen, Hannes Swoboda, Charles Tannock, Gary Titley (suppleant för Mário Soares), Joan Vallvé, Bob van den Bos, Paavo Väyrynen, Demetrio Volcic, Jan Marinus Wiersma och Matti Wuori.

Rekommendationen ingavs den 26 mars 2003.

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS LAGSTIFTNINGSRESOLUTION

om Republiken Polens ansökan om medlemskap i Europeiska unionen (AA-AFNS 1-6 – C5-0122/2003 – 2003/0901G(AVC))

(Samtyckesförfarandet)

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

- med beaktande av Republiken Polens ansökan om medlemskap i Europeiska unionen,
- med beaktande av den begäran om samtycke som rådet översänt i enlighet med artikel 49 i EU-fördraget (C5- 0122/2003),
- med beaktande av kommissionens yttrande (KOM(2003) 79)¹,
- med beaktande av förslaget till fördrag om Republiken Tjeckiens, Republiken Estlands, Republiken Cyperns, Republiken Lettlands, Republiken Litauens, Republiken Ungerns, Republiken Maltas, Republiken Polens, Republiken Sloveniens och Republiken Slovakiens anslutning till Europeiska unionen,
- med beaktande av artikel 86 och artikel 96.6 i arbetsordningen,
- med beaktande av sin resolution av den 9 april 2003 om slutsatserna från utvidgningsförhandlingarna i Köpenhamn²,
- med beaktande av rekommendationen från utskottet för utrikesfrågor, mänskliga rättigheter, gemensam säkerhet och försvarspolitik (A5-0096/2003) och av följande skäl:
 - A. Villkoren för kandidatländernas anslutning och de anpassningar som deras anslutning medför har skrivits in i förslaget till anslutningsfördrag. Europaparlamentet måste höras om texten ändras avsevärt.
 - B. Detta samtycke kommer inte att avgöra Europaparlamentets ståndpunkt när det gäller att anpassa budgetplanen i enlighet med punkt 25 i det interinstitutionella avtalet av den 6 maj 1999 för att ta hänsyn till det behov av medel som följer av utvidgningen, och siffrorna som anges i bilaga XV till anslutningsfördraget utgör de lägsta belopp som krävs för anpassning av budgetplanen.
- 1. Europaparlamentet ger sitt samtycke till Republiken Polens ansökan om medlemskap i Europeiska unionen.

¹ Ännu ej offentliggjord i EUT.

² Omröstning förväntas hållas i plenum den 9 april 2003 (betänkande av Elmar Brok (A5-0081/2003)).

2. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända parlamentets ståndpunkt till rådet och kommissionen samt till regeringarna och parlamenten i medlemsstaterna och Republiken Polen.

MOTIVERING

ÅTERVUNNEN FRIHET OCH NYA UTMANINGAR

Den 13 december 2002 ingicks det avtal i Köpenhamn som innebär att Polen välkomnas som medlem i Europeiska unionen. För det polska folket kommer detta datum att ha stor historisk betydelse, som en brytpunkt i landets utveckling, målet för alla de ansträngningar som gjorts under så många år och början på en ny epok efter den tid som härskat sedan Jalta.

Den 13 december 2002 var också årsdagen för en händelse som ägde rum 1981 och som framkallar smärtsamma minnen av det krigstillstånd som rådde ända fram till 1983, den sista maktdemonstrationen från en vacklande regim, osäkerheten inför framtiden...

Att dessa datum sammanfaller inger viss oro men rymmer även all den sinnesrörelse och det hopp som Polens folk upplevt i det förflutna och i våra dagar, då de med sin kampvilja framstått som en förebild och uppmuntran för övriga central- och östeuropeiska länder. Kampen vanns av dem och oss. Låt mig påminna om några centrala ögonblick.

När rörelsen "Solidaritet" föddes i Polen i augusti 1980, var det en förkänning av sista fasen i den kris som vuxit fram sedan flera år och som var resultatet av myndigheternas vägran att tillgodose samhällets strävanden efter demokrati, men också av den försämrade ekonomiska situationen och levnadsvillkoren. De reformer som genomförts hade misslyckats, och hela samhället befann sig på åttiotalet i en återvändsgränd.

I slutet av sommaren 1989 var det endast Polen och Ungern som valt den väg som innebar något mer än vanliga reformer, nämligen ett totalt förkastande av realsocialismen, vilken så tydligt visat sina begränsningar. Noteras kan att Polen är ett av de länder i Östeuropa, där de förändringar som skett genom befolkningens påtryckningar och kommunistpartiets söndervittring, genomdrivits med hjälp av dialog, och som ett resultat av fredliga diskussioner. Den kompromiss som undertecknades den 5 april 1989 efter rundabordssamtal, gjorde det möjligt att organisera de första "halvfria" valen den 4 juni samma år. De första helt demokratiska valen hölls 1991.

Det råder inget tvivel om att de polska reformerna haft ett enormt inflytande på utvecklingen i de grannländer som tillhörde den sovjetiska intressesfären. Under hösten 1989 upplevde man där liknande folkliga uppror. När Lech Walesa fick Nobels fredspris, bland annat på Europaparlamentets rekommendation, var det ett verkligt erkännande av den roll han själv och Solidaritet spelat i kampen för frihet, som ledde till att kommunistsystemet föll samman i hela Central- och Östeuropa.

Kommunistsystemets fall var startpunkten för politisk, ekonomisk och institutionell förändring, vilken drevs fram genom en mycket stark vilja från befolkningens sida. Men övergången har varit svår och full av fallgropar. Det gällde inte bara att utplåna arvet efter fyrtio års "sovjetstyre" på i stort sett alla områden, utan även att genomföra institutionella förändringar och tillämpa de nya ekonomiska mekanismer som utmärker marknadsekonomin. Samtidigt måste förändringarna åtföljas av en förändrad mentalitet och nya beteendemönster. Alltså en riktig läroperiod i ekonomisk och politisk kultur.

Reformerna i Balcerowicz-programmet (uppkallat efter finansministern i den första demokratiska regeringen) var en verklig ”chockterapi” för den polska ekonomin, som på den tiden kännetecknades av en inflationsnivå på ungefär 900 % (januari 1990), en föråldrad industri och maskinpark för vilken staten tog allt ansvar, osv.. De tuffa strukturella anpassningsåtgärder som Balcerowicz förespråkade var effektiva när det gällde att åstadkomma förändring. Polen ”tog fart”. Men någon garanti för framgång fanns naturligtvis inte. De följande regeringarna var tvungna att visa fast beslutsamhet och det krävdes en verklig kraftansträngning av hela samhället, även om EU hjälpte till genom Phare-programmet, för att reformerna skulle kunna fullföljas.

Övergången från centralstyrd planekonomi till marknadsekonomi har haft ett högt socialt pris. Vissa sociala grupper blev fattiga, arbetslöshet uppstod på grund av industriomvandlingen, nya orättvisor skapades och det var inte längre lika lätt att få hjälp genom socialförsäkringssystemet. Dessa försämringar togs inte väl emot av det polska samhället.

Även om polackerna var medvetna om att den sociala tryggheten i den kommunistiska ”välfärdsstaten” (socialförsäkringssystemet, full sysselsättning, gratis vård etc.) oftast innebar tjänster av medelmåttig kvalitet och usel förvaltning, var det inte alltid så lätt för dem att acceptera otryggheten under övergångstiden.

Detta är anledningen till att det samhällspolitiska klimatet, som visserligen helt klart dominerades av reformvilja men även innehöll vissa delar nostalgi i fråga om kommunisttiden, präglades och ibland ännu präglas av populistiska uttalanden och uppsving för nynationalistiska tankar.

För att leva upp till befolkningens förväntningar har de olika reformregeringarna ständigt varit tvungna att göra svåra avvägningar mellan sträng radikal förändring och omfördelning av det välstånd som måste ökas.

Polens möjligheter att återta sin plats som ett demokratiskt och självständigt land, kombinerat med utsikterna att bli medlem av Europeiska unionen, har emellertid fungerat som katalysator för förändringarna och varit en förebild för det självständiga Polens samtliga demokratiska regeringar. De har alla tagit klar och otvetydig ställning för att så snabbt som möjligt uppfylla de politiska och ekonomiska Köpenhamnskriterierna, och de har gjort landets anslutning till Europeiska unionen till ett prioriterat mål för utrikespolitiken.

President Kwasniewski sade i ett av sina anföranden att den omvandling som pågår i Polen sedan den historiska brytpunkten 1989 inte endast utgörs av ekonomiska reformer, utan även av en öppning mot omvärlden, och att Polens medverkan i den naturliga integrationsprocessen av vår världsdel ingår i hans uppfattning av Polens suveränitet.

INFÖR ANSLUTNINGEN: DE HISTORISKA FÖRBINDELSERNA MELLAN EUROPEISKA UNIONEN OCH POLEN

Det europeiska associeringsavtalet utgör den juridiska grunden för förbindelserna mellan Polen och Europeiska unionen fram till anslutningen. Detta avtal undertecknades den 16 december 1991 och trädde i kraft den 1 februari 1994. Bestämmelserna om olika slags utbyten trädde i kraft den 1 mars 1992, i ett interimsavtal. På så sätt kunde en frihandelszon successivt och asymmetriskt inrättas under en tioårsperiod. Associeringsavtalets syfte var att ge en ram för den politiska dialogen, främja utvecklingen av handelsmässiga och ekonomiska förbindelser mellan de båda parterna och utgöra grund för gemenskapens tekniska hjälp.

Föranslutningsstrategin inrättades omedelbart, och gjorde det möjligt för Polen att få stöd genom det utökade Phare-programmet, delta i gemenskapsprogrammen, i den strukturerade dialogen och i den interparlamentariska dialogen, genom Polens och EU:s gemensamma parlamentariskommitté. Efter Europeiska rådet i Luxemburg kallades den centrala delen i strategin för partnerskap inför anslutningen, och i ”spegeldokumentet”, det nationella programmet för antagande av gemenskapens samlade regelverk, fastställdes de närmare villkoren för hur Polen skulle uppfylla partnerskapets mål.

Polen lämnade in sin ansökan om anslutning till Europeiska unionen den 8 april 1994. Anslutningsförhandlingarna inleddes i mars 1998 och avslutades fyra och ett halvt år senare, den 13 december 2002. Det var förhandlingar som på vissa områden varit mycket besvärliga och svårhanterliga, vilket särskilt berodde på glappet mellan utvecklingsnivåerna och vissa industriers roll i Europeiska unionen respektive Polen.

Jordbrukskapitlet var absolut det svåraste och mest känsliga. I Polen bor majoriteten av den arbetskraft som är sysselsatt inom kandidatländernas jordbrukssektor, ungefär fyra miljoner personer som arbetar inom jordbrukssektorn. Det finns två miljoner lantbruk, varav mer än hälften är mindre än tjugo hektar och endast en tredjedel är lönsamma eller möjliga att modernisera i enlighet med gemenskapens krav. Den polska regeringens reaktion på kommissionens förslag från januari 2002, som gällde finansieringen av utvidgningen och en integreringsstrategi för jordbruket, kritiserades starkt, och de polska förhandlingarna fick kämpa hårt för att försvara jordbrukarnas och landsbygdens krav. De insisterade på att stödets startnivå skulle höjas med mer än de tjugofem procent som föreslagits av Europeiska unionen, och att polackerna skulle ha rätt till hela beloppet i direktstöden från och med 2006.

Även diskussionen om produktionskvoter blev livlig. Trots att Europeiska unionen förbättrade sitt slutbud lite grann räckte det inte för att uppfylla förväntningarna hos de polska jordbrukarna. De bestred EU:s tolkning av vissa bestämmelser gällande systemet för utbetalning av direktstöd. I sista minuten, innan den slutliga versionen av anslutningsfördraget skulle antas och efter intensiv diplomatisk verksamhet, kunde åsiktsskillnaderna slätas över och en kompromiss åstadkommas, utan att Köpenhamnsandan behövde ändras.

Den polska regeringen var i stort sett nöjda med förhandlingarna, som bland annat inneburit att man infört en klausul för att skydda den polska jordbruksmarknaden, som kan aktiveras om det skulle uppstå allvarliga störningar eller snedvriden konkurrens inom jordbruket.

Ett annat känsligt kapitel var det som gäller fri rörlighet för kapital, särskilt den besvärliga frågan om försäljning av mark till utlänningar. Enligt den slutliga kompromissen får Polen övergångsregler när det gäller köp av fritidsbostäder (för en period på fem år räknat från

EU-anslutningen), köp av jordbruksmark och skog (för en period på tolv år räknat från EU-anslutningen). De sistnämnda övergångsreglerna gäller emellertid inte för de självständiga jordbrukare inom det europeiska frihandelsområdet som arrenderar sin mark på tre respektive sju år, beroende på region. Polen har accepterat att avreagera markförsäljningen snabbare, men det finns inga formella krav på det.

De förhandlingar som gällde fri rörlighet för personer var tekniskt sett inte särskilt komplicerade, men de hade en icke försumbar psykologisk betydelse för den polska allmänheten. Europeiska unionen hade från början begärt en sjuårig övergångsperiod för att begränsa polackernas tillträde till medlemsstaternas arbetsmarknad efter utvidgningen. Detta krav ändrades dock, och den slutliga överenskommelsen innebär att begränsningarna av polska arbetstagares möjlighet att jobba i övriga länder i Europeiska unionen kommer att tillämpas i minst två år räknat från EU-anslutningen, och att de kan fortsätta att gälla under en period på maximalt sju år (2+3+2). Regelbundna kontroller skall visa om en förlängning kan motiveras.

Det område där Polen begärt och fått flest övergångsperioder gäller miljöpolitiken. Om Polen skall kunna anpassas helt efter gemenskapens samlade regelverk, krävs så stora och kostsamma investeringar att det inte låter sig göras på kort sikt.

Sammanfattningsvis kan sägas att förhandlingsresultatet inte endast är frukten av fyra och ett halvt års förhandlingar, utan även höjdpunkten i en process som Polen befinner sig i sedan elva år. Ser man till helheten är resultaten positiva: övergångsperioderna har minskats så långt möjligt, men tillämpas där det är nödvändigt för att trygga balansen mellan de förpliktelser som följer av EU-medlemskapet och de materiella möjligheterna att klara dem.

Utöver de tekniska aspekterna av förhandlingarna, skall det betonas att ansträngningarna måste fortsätta. Att förhandlingarna avslutats utgör ingen slutpunkt i sig, och den verkliga utmaningen är att fortsätta modernisera landet och förbereda de ekonomiska aktörerna och det civila samhället så bra som möjligt på den inre marknadens krav, så att de kan dra nytta av den under bästa möjliga förutsättningar. Det är naturligtvis då viktigt att det polska samhället på allvar och med övertygelse genomför de reformer som återstår, och att alla tror att satsningarna kommer att ge utdelning, om inte direkt så på medellång och lång sikt.

Europaparlamentet har i sina tidigare resolutioner insisterat på behovet av att öka de offentliga institutionernas befogenheter och oberoende. Den rekommendationen gäller fortfarande, trots att man kan se vissa framsteg. Jag upprepar även min oro över mediasituationen, där man måste vara vaksam och se till att medierna verkligen kan arbeta oberoende. Det är också viktigt att fortsätta korrupsionsbekämpningen och att arbeta för att skapa en verklig politisk och administrativ kultur.

MOT ETT NYTT EUROPA

Polackerna har genom sina företrädare i konventet om Europeiska unionens framtid givit sitt

stöd åt en stark och solidarisk europeisk union, försedd med mekanismer och institutioner som tillåter den att agera effektivt. Polen är därmed för en utvidgad användning av omröstningar med kvalificerad majoritet (även när det gäller utrikespolitiska frågor) men man försvarar principen om att rådet skall vara enhälligt när det handlar om områden som är av särskild vikt för medlemsstaterna. Förslaget om att dubbel röst- och medborgarmajoritet skall gälla i beslutsfattandet tycks vara den lösning som möjliggör mest insyn.

Polen insisterar mycket på att man måste bevara de nationella identiteterna och kulturerna. Det är förmodligen i detta sammanhang man skall se den polska regeringens begäran om att få med en förklaring som bilaga till fördraget, där det sägs att den polska lagen om skydd av liv, den s.k. anti-abortlagen, inte skall kunna ändras genom framtida gemenskapslagstiftning även om Polen nu blir medlem i unionen.

Den polska delegationen har fäst stor vikt vid att poängtera principen om att nya och gamla medlemsstater skall behandlas lika, oberoende av storlek och ekonomisk betydelse. En annan sak som betonas är att man måste få unionsmedborgarna att delta i processen i högre utsträckning. Här tycks det lämpligt att påminna om att den folkomröstning om Polens anslutning till Europeiska unionen som skall hållas i juni utgör ett utmärkt tillfälle för de polska väljarna att använda sina konstitutionella rättigheter och fritt uttrycka sin vilja. Det är ett val som är grundläggande för Polen och för vår gemensamma framtid.

Det som genomsyrar de polska uttalandena är viljan att få den europeiska integrationen att gå framåt, och att kunna bidra till detta i så hög grad som möjligt. I egenskap av föredragande för Polen är jag övertygad om att denna ambition, som hålls vid liv genom detta stora lands historiska erfarenhet och andliga rikedom, kommer att ge ny kraft åt det nya Europa som ser dagens ljus den 1 maj 2004.